

Notes impertinents (IV). Els clònics amb més negre que blanc

La veritat és que, precisament en aquests dies de mediocritats insípides (però, ai, ¿hi pot haver mediocritats —cinematogràfiques, literàries, polítiques— que no siguin insípides o, en tot cas, llefiscoses?), he anat cop piu o, si ho volen d'aquesta altra manera, desmoralitzat, encara que no desmemoriat. Seran coses de l'edat o del temps. Vagin a saber. Però el cert és que fins que en el llibre d'Antonina Canyelles, *Piercing*, no vaig llegir aquest brevíssim poema

"Allunya't d'aquest niu de víbores. ¿Que no veus com t'han deixat la cremallera?". No vaig ser capaç de reaccionar, i el meu republicanisme endèmic —vull dir, biològicament assumit— em va equilibrar de bell nou la fogositat del meu ventrell. Perquè m'havia adonat com, els "savis de l'*oremus*" i un grapat de monges escolanes, m'havien "deixat la cremallera". I em vaig tancar a casa, ben conscientment, i a la meua sala privada de projeccions —intransferible i a prova de tota conquesta exterior no desitjada— vaig decidir tornar a veure en blanc i negre, que són els meus colors preferits en el setè art, dos films d'Ernest Lubitsch i de Charles Chaplin que han condicionat fins a un cert punt el meu pensament intel·lectual, *To be or not to be* i *The Great Dictator*. Són dos films que, vists amb serenitat i amb humilitat (per sobre ambicions personals i vanitats caníbalesques), posen a l'abast de qualsevol sensibilitat el més patètic de la condició humana: dominar i sotmetre el món per la força dictatorial.

Em costa de creure que havent vist i sentit —palpat amb els ulls— aquest dos films, hi hagi cap humà que es vulgui convertir en un clònic, sempre que no es vulgui ser un vulgar *clown* de guix olotí, dels personatges més lúgubres de la història de tots els temps imaginables i inimaginables, Hitler, Franco, Mussolini, Batista o els espantalls més moderns com Pinochet, Bush o Aznar...

Però la crítica ferotge —d'ironia punyent, a vegades subtil, quasi bé sempre despietada— que Lubitsch, amb el seu magistral llenguatge estètic, es capaç d'articular contra el nazisme i la barbàrie a *To be or not to be* és, almanco per a mi, relaxant i creativa. O si ho voleu així, la imaginació transportada a esfe-

res neguitosament sublimes. Mentre veia, a la petita pantalla de casa (tancat, sol, aïllat de tota contaminació exterior —d'un món que ja té poc o quasi bé res a veure amb mi i la meua formació intel·lectual— a l'estudi), imatge rere imatge, interpretació (magistral) inclosa de Carole Lombard i Robert Stack i Jack Benny i Lionel Atwill i un grapat més de figures excepcionalment dirigides des del cànon indissoluble de la llibertat; deia, així, que mentre em per-

dia en la màgia de *To be or not to be*, alhora anava repassant l'article que Joan Ferrer Miserol acabava de publicar al darrer número de la revista, dedicat a *La rosa púrpura del Cairo* i a *Key Largo* o sigui, al cinema postclàssic: el cinema s'ha de realitzar a partir de la passió desmesurada i vitalista. En cas contrari, el cine —l'art— és un nyarro en el més estricte sentit que ofereix el Diccionari Alcover-Moll: "Cosa malfeta, grossera, de mal aspecte" o, segons l'ús

de Vic, "crossó, tros de pa". I *To be or not to be*, o Lubitsch en general, és (són) l'antítesi d'Spilberg i la superficialitat plana a que ens té acostumats la producció fílmica dels darrers anys.

És el mateix que succeeix amb *The Great Dictator*, una gran pel·lícula sens dubte, però que —ja em perdonaran—, malgrat la intel·ligència de Chaplin, no aconsegueix la subtileza vibrant de la de Lubitsch. És el que em sembla a mi, en tot cas. I jo, normalment, som un vell malsofrit errat de comptes. Vull dir, per continuar fluctuant en l'equilibri/desequilibri de la corda fluixa de la imaginació impossible que el personatge Hitler de Charlot em resulta menys creïble (tot i ser creïble) que no el de Lubitsch (tal vegada perquè és un actor que és Hitler sense ésser-ho). Bé, a part de navegar en un mar de divagacions

incomprensibles (però, ¿hi pot haver res comprensible en una societat com l'actual, havent-se substituït la intel·ligència creativa per l'ambició desfermada del neoliberalisme econòmic?), *The Great Dictator* és també un film "saludable", engrescador per la caricatura deformada del caporal austríac que preténia menjar-se l'univers.

I aquests dos films em varen deixonar de l'ensopiment.

El cinema —el què és antítesi de l'encefalograma pla— té aquests avantatges, et retorna a la vida o, senzillament, al sentiment de llibertat creativa. Et possibilita, també, distanciar-te dels galifardeus —ai, n'hi ha tants que ja són legió dins el masoquisme col·lectiu!— que han adoptat, en el cinema i la literatura, la cursileria i la bladeria com a forma estètica i ètica d'expressió. Cal veure Ernest

Lubitsch i Charles Chaplin —els seus films, és clar— per no saber-te mort a causa de la pol·lució impol·luta —la ineficàcia per excel·lència— de la mediocritat actual.

I la impertinència! Ah, no la trobareu a cap riu de Babilònia ni en les mans esperitades de cap dama boirosa, sempre a punt per fer la lleixivada casolana. No, en absolut. És recomanable un canvi d'orientació: els ulls de Carole Lombard i de Paulette Goddard, per exemple, sempre que vostès m'ho permeten expressar llibertinament i sense innecessaris circumloquis. O tal vegada en un vers, un sol vers inquietant i malèvol de Biel Mesquida: "La llengua és com un cavall de raça bona..." Tot, abans que la cursileria del *lava más blanco*... a que ens tenen acostumats els "pietosos santificats" intel·lectuals dels nostres dies. Amén. ■